
Taushetsplikt, opplysningsrett og avvergingsplikt

DEBATT

HANNE EEG-HENRIKSEN

Hanne Eeg-Henriksen er advokat MNA og juridisk rådgiver på timebasis i Stab økonomi, juridisk og IKT ved Oslo universitetssykehus.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

MARTINE ENGER

uxrten@ous-hf.no

Martine Enger er ph.d. og overlege ved Skadelegevakten, Ortopedisk klinikk, Oslo universitetssykehus.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Skadelegevakten varslet politiet om en livstruende voldsepisode, men nektet senere å utlevere taushetsbelagt informasjon. Dette medførte flere runder i rettsapparatet, og resultatet ble en prinsipiell avklaring som helsepersonell må kjenne til.

Skadelegevakten ved Oslo universitetssykehus ble oppsøkt av en skadet person. Legevakten vurderte at personen hadde vært utsatt for livstruende vold. Det ble også vurdert som nødvendig å varsle politiet slik at fare for ytterligere alvorlig skade på andre kunne avverges der og da. Personens identitet eller annen taushetsbelagt informasjon ble ikke oppgitt til politiet. Etter varslingen mottok helsepersonellet nye opplysninger som tilsa at det ikke lenger forelå noen fare for ytterligere alvorlig personskade.

Helsepersonelloven § 31 – avvergingsplikten

Helsepersonelloven § 31 er paragrafen som legene fulgte da politiet ble varslet om at det forelå en situasjon med risiko for ytterligere alvorlig personskade. Plikten inntreer typisk i situasjoner med pågående livstruende vold, men omfatter også det å avverge en allerede inntrådt skade fra å bli forverret dersom det ikke varsles. Sistnevnte kan være aktuelt ved behov for sikring av skadested, utrykning til ulykke på trafikkert vei eller utrykning for å hjelpe en person som er blitt utsatt for vold, uten visshet om gjerningspersonen(e) fortsatt utøver vold (1). Hvis helsepersonell er kjent med en slik hendelse og ikke melder ifra, kan de straffeforfølges.

Helsepersonelloven § 23.4 – avvergingsretten

Helsepersonelloven § 23.4 åpner i tillegg for at helsepersonell kan velge å bryte taushetsplikten ved å informere nødetater som politiet i situasjoner som er mindre akutte og alvorlige enn situasjonene som faller inn under §31. Eksempler kan være vold i nære relasjoner der offeret er ivaretatt, men der det er gjentakelsesfare. Etter denne paragrafen har ikke helsepersonell *plikt* til å informere politiet, men har rett til å gjøre det hvis man etter en skjønnsmessig vurdering mener det er til pasientens beste.

Helsepersonelloven § 21 – taushetsplikten

Senere samme dag henvendte politiet seg til Skadelegevakten og ba om å få utlevert personopplysninger om pasienten. Anmodningen ble avslått med henvisning til taushetsplikten.

Oslo politidistrikt ba deretter Oslo tingrett om å pålegge Oslo universitetssykehus å utlevere de aktuelle personopplysningene til politiet. Tingretten tok utleveringsbegjæringen til følge, og politiet la frem kjennelsen for vakthavende senere samme kveld. Vakthavende kontaktet ledelsen, som igjen konfererte med juridisk avdeling, og vi ble enige om å ikke utlevere personopplysninger i denne konkrete saken. I stedet anket Oslo universitetssykehus tingrettens beslutning og anførte at politiet etterspurte informasjon som er taushetsbelagt etter helsepersonelloven § 21 og at varslingsplikt til nødetater som er hjemlet i helsepersonelloven § 31 bare gjelder når det er mulig å avverge en alvorlig skade gjennom varsling. Det er høy terskel for at denne plikten skal inntre, og en slik situasjon forelå ikke lenger.

Videre argumenterte sykehuset for at helsepersonelloven § 23.4, som gir helsepersonell mulighet til å gjøre unntak fra taushetsplikten og melde fra til politiet, ikke gir retten hjemmel til å pålegge utlevering av personopplysninger.

Helsepersonelloven

§ 21 Hovedregel om taushetsplikt

Helsepersonell skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysninger om folks legems- eller sykdomsforhold eller andre personlige forhold som de får vite om i egenskap av å være helsepersonell.

§ 23.4 Begrensninger i taushetsplikten

Taushetsplikt etter § 21 er ikke til hinder for at opplysninger gis videre når tungtveiende private eller offentlige interesser gjør det rettmessig å gi opplysningene videre.

§ 31 Opplysninger til nødetater

Helsepersonell skal varsle politi og brannvesen dersom dette er nødvendig for å avverge alvorlig skade på person eller eiendom.

Oslo universitetssykehus fikk fullt medhold da Oslo tingrett avsa ny beslutning. Denne beslutningen anket så påtalemyndigheten til lagmannsretten, som også ga Oslo universitetssykehus medhold (2).

Hva betyr kjennelsen?

Kjennelsen slår fast at i en situasjon der helsepersonellet kan bidra til å avverge fare for alvorlig skade på person eller eiendom ved å varsle nødetater, har helsepersonellet plikt til å melde fra. Opplysningsplikten etter helsepersonelloven § 31 vil da gjelde, og helsepersonellet kan straffeforfølges hvis det ikke meldes fra. Dette innebærer at taushetsplikten må vike, fordi hensynet til å verne om liv og helse eller å hindre store materielle skader, vil veie tyngre enn hensynet til taushetsplikten.

«Det er helsepersonellet selv som etter en interesseavveining avgjør om opplysninger skal utleveres eller ikke»

Helsepersonelloven § 23.4, derimot, gir opplysningsrett, men ikke plikt: Det er helsepersonellet selv som etter en interesseavveining avgjør om opplysninger skal utleveres eller ikke. Det prinsipielt viktige som ble avklart i den aktuelle dommen, er at dette utelukkende er helsepersonellens avgjørelse. Retten kan ikke overprøve helsepersonellens vurdering om å ikke gi taushetsbelagte opplysninger videre (2).

REFERENCES

1. Helsedirektoratet. Helsepersonellens taushetsplikt – rett og plikt til å utlevere pasientopplysninger til politiet.
<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/rett-og-plikt-til-a-utlevere-pasientopplysninger-til->

politiet/Helsepersonellets%20taushetsplikt%20%E2%80%93%20Rett%20og%20oplysningsrett%20til%20%C3%A5%20utlevere%20pasientopplysninger%20til%20politiet%20%E2%80%93%20Rundskriv.pdf/_/attachment/inline/23b06da7-0659-4de6-b2b3-f24bf02cdd0b:e6459016a8c2d6a1b2b9d21f8cced0f4601954a9/Helsepersonellets%20taushetsplikt%20%E2%80%93%20Rett%20og%20oplysningsrett%20til%20%C3%A5%20utlevere%20pasientopplysninger%20til%20politiet%20%E2%80%93%20Rundskriv.pdf Lest 4.10.2023.

2. Lovdata. Borgarting lagmannsrett – Kjennelse: LB-2022-105403.

<https://lovdata.no/dokument/LBSTR/avgjorelse/lb-2022-105403?q=LB-2022-105403> Lest 4.10.2023.

Publisert: 6. november 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0486

Mottatt 23.7.2023, første revisjon innsendt 1.10.2023, godkjent 4.10.2023.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 5. juli 2026.